

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ИНВЕСТИЦИЯЛАР

"Инвестициялар" ағылшын тілінен аударғанда (investments) "капитал құю" дегенді білдіреді, сол себепті "инвестициялар" және "капитал құю" сөздері синоним сөздер болып табылады.

Кең мағынада халықаралық инвестиция әр түрлі мемлекеттерге жататын қатысушылардың өзара іс-қимылы болып табылады. Тар мағынада халықаралық инвестиция бұл-шетелдік инвестиция.

ИНВЕСТИЦИЯНЫҢ КҮРДЕЛІ ҚАРЖЫДАН ӨЗГЕШЕЛІГІ БАР. ИНВЕСТИЦИЯДА ҚАРАЖАТ ТЕК МАТЕРИАЛДЫҚ АКТИВТЕРГЕ ҒАНА САЛЫНБАЙДЫ, ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕРГЕ ДЕ САЛЫНАДЫ. ИНВЕСТИЦИЯ ҚАРЖЫ ИНСТИТУТТАРЫ, ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК САЛА АРҚЫЛЫ ТІКЕЛЕЙ ДЕ, ЖАНАМАЛАЙ ДА САЛЫНАДЫ. ИНВЕСТИЦИЯ ӨЗІНІҢ ҚҰРАМЫ ЖАҒЫНАН БІРТЕКТІ ЕМЕС, ИНВЕСТИЦИЯЛАУ НЫСАНДАРЫНА, АЙНАЛЫС ӨРІСІНЕ, НЕГІЗГІ КАПИТАЛДЫҢ ҰДАЙЫ ӨНДІРІСІНДЕГІ МАҚСАТЫНА, РӨЛІНЕ, ҚАРЖЫЛАНДЫРУ КӨЗДЕРІНЕ ҚАРАЙ НЕГІЗГІ КАПИТАЛҒА САЛЫНАТЫН ИНВЕСТИЦИЯ, ШЕТЕЛДІК ИНВЕСТИЦИЯ, ҚОРЖЫНДЫҚ ИНВЕСТИЦИЯ ТҮРЛЕРІНЕ БӨЛІНЕДІ. НЕГІЗГІ КАПИТАЛҒА САЛЫНАТЫН ИНВЕСТИЦИЯ – ҚҰРЫЛЫСҚА, МАТЕРИАЛДЫҚ, МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС НЕГІЗГІ КАПИТАЛДЫ САЛУҒА, ҰЛҒАЙТУҒА, ҚАЙТА ЖАҢҒЫРТУҒА, ТЕХНИКАЛЫҚ ЖАҒЫНАН ҚАЙТА ЖАРАҚТАНДЫРУҒА, КҮРДЕЛІ ЖӨНДЕУДЕН ӨТКІЗУГЕ, САТЫП АЛУҒА, СОНДАЙ-АҚ, МАТЕРИАЛДЫҚ АЙНАЛЫС ҚҰРАЛДАРЫНЫҢ ҚОРЛАРЫН ТОЛЫҚТЫРУҒА ЖҰМСАЛАТЫН ҚАРАЖАТ. НЕГІЗГІ КАПИТАЛДЫ ИНВЕСТИЦИЯЛАУ НЫСАНДАРЫНА ҮЙЛЕР, ҒИМАРАТТАР, МАШИНАЛАР МЕН ЖАБДЫҚТАР, МАЛ, ЕКПЕ АҒАШТАР, ЖЕР ҚОЙНАУЫН БАРЛАУ, КОМПЬЮТЕРЛІК ЖӘНЕ БАҒДАРЛАМАЛЫҚ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ, КӨРКЕМ ЖӘНЕ ӘДЕБИ ШЫҒАРМАЛАРДЫҢ ТҮПНҰСҚАЛАРЫ, ЖАҢА ҮЙЛЕР ЖӘНЕ ЖАҢА АҚПАРАТ ЖАТАДЫ. НЕГІЗГІ КАПИТАЛҒА САЛЫНҒАН ИНВЕСТИЦИЯ ҚАЗАҚСТАНДА 2000 ЖЫЛЫ БЕЙҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕРГЕ САЛЫНҒАН ИНВЕСТИЦИЯ КӨЛЕМІНІҢ 79,1%-Ы БОЛДЫ. БЕЙҚАРЖЫЛЫҚ ИНВЕСТИЦИЯНЫҢ ҚАЛҒАН 20,9%-Ы МАТЕРИАЛДЫҚ АЙНАЛЫМ ҚҰРАЛДАРЫНЫҢ ҚОРЛАРЫН ТОЛЫҚТЫРУҒА, ҚҰНДЫЛЫҚТАР МЕН БЕЙӨНДІРІСТІК АКТИВТЕРДІ (ЖЕР, ЖЕР ҚОЙНАУЫ ТЕЛІМДЕРІН, ПАТЕНТТЕР, ЛИЦЕНЗИЯЛАР, Т.Б) САТЫП АЛУҒА ЖҰМСАЛДЫ.

НЕГІЗГІ **КАПИТАЛҒА** САЛЫНАТЫН ИНВЕСТИЦИЯ ЕЛДІҢ ЭКОН. ӨРЛЕУІНІҢ НЕГІЗГІ ФАКТОРЫ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ. ШЕТЕЛДІК ИНВЕСТИЦИЯ – ШЕТЕЛ ИНВЕСТОРЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРАТЫН ИНВЕСТИЦИЯ ӨЛЕМДІК ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖҮЙЕНІ ЖАҒАҢДАҢДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА, СОНДАЙ-АҚ, ҚАЗАҚСТАННЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК ТӘУЕЛСІЗДІК АЛУЫНА ЖӘНЕ АШЫҚ НАРЫҚТЫҚ ЭКОНОМИКАНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНА БАЙЛАНЫСТЫ ШЕТЕЛДІК ИНВЕСТИЦИЯ ОБЪЕКТИВТІ ҚАЖЕТТІЛІККЕ АЙНАЛЫП ОТЫР. ӨТПЕЛІ КЕЗЕҢДЕ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨРЛЕУ МЕН НАРЫҚТЫҚ РЕФОРМАЛАРДЫ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ ҮШІН ЕЛДІҢ ІШКІ ҚОРЛАНЫМДАРЫНЫҢ ЖЕТКІЛІКСІЗДІГІ СЕБЕПТІ ОНЫҢ РӨЛІ МЕН МӘНІ АРТА ТҮСУДЕ. ШЕТЕЛДІК ИНВЕСТИЦИЯҒА ТІКЕЛЕЙ ШЕТЕЛДІК ИНВЕСТИЦИЯ (ЯҒНИ ҚАРАЖАТТЫ КӘСІПОРЫНДАРДЫҢ НЕМЕСЕ КОМПАНИЯЛАРДЫҢ ЖАРҒЫЛЫҚ ҚОРЫНА НЕ АКЦИЯЛАРЫНА САЛУ), ҚОРЖЫНДЫҚ ШЕТЕЛДІК ИНВЕСТИЦИЯ, СОНДАЙ-АҚ, СЫРТҚЫ НЕСИЕЛЕР, ҚАРЫЗДАР, ДАМУҒА РЕСМИ КӨМЕК, ГУМАНИТАРЛЫҚ КӨМЕК ЖАТАДЫ. НАРЫҚТЫҚ ЭКОНОМИКА ЖАҒДАЙЫНДА ШЕТЕЛДІК ИНВЕСТИЦИЯНЫ ТАРТУ ЖӘНЕ ПАЙДАЛАНУ ТЕК ҚАРАЖАТТЫҢ ҒАНА ЕМЕС, СОНЫМЕН БІРГЕ ШЕТЕЛДІК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ, БАСҚАРУ ТӘЖІРИБЕСІНІҢ ДЕ АҒЫЛЫП КЕЛУІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТЕДІ, ЖАҢА РЫНОКТАРҒА ЖОЛ АШАДЫ, ІРІ ҚҰРЫЛЫМДЫҚ ӨЗГЕРІСТЕРГЕ, НАРЫҚТЫҚ ИНФРАҚҰРЫЛЫМНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНА, ИННОВАЦИЯЛЫҚ ПРОЦЕСТЕРДІҢ КЕҢЕЮІНЕ, ЭКОНОМИКАНЫҢ ЖЕКЕШЕ СЕКТОРЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНА СЕРПІН БЕРЕДІ. **ҚАЗАҚСТАН** ҮШІН ТІКЕЛЕЙ ШЕТЕЛДІК ИНВЕСТИЦИЯ НЕҒҰРЛЫМ ТИІМДІ. ОЛ ҚАБЫЛДАУШЫ ЕЛДІҢ ШАРУАШЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТІНДЕ ИНВЕСТОРДЫҢ ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ МҮДДЕСІН ҚАНАҒАТТАНДЫРАДЫ ЖӘНЕ СЫРТҚЫ БОРЫШТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРМАЙДЫ.

Қаржылық инвестициялар иелену мерзіміне қарай мынадай категорияларға жіктеледі:

- а) қысқа мерзімдік иелену- иелену мерзімі бір жылға дейін;**
- ә) ұзақ мерзімдік – иелену мерзімі бір жылдан артық;**

Инвестиция туралы ҚР-ң заңнамасы

«Инвестициялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңы қабылданды. Бұл Заң Қазақстан Республикасындағы инвестицияға байланысты қатынастарды реттейді, инвестицияларды ынтыландырудың құқықтық және экономикалық негіздерін айқындайды, Қазақстан Республикасында инвестицияларды жүзеге асырған кезде инвесторлардың құқықтарын қорғауға кепілдік береді, инвестицияларды мемлекеттік қолдау шараларын, инвесторлар қатысатын дауларды шешу тәртібін белгілейді.

Заң шетелдік және отандық инвесторлардың құқықтарын бірдей, тең қылды және қол қойылған инвестициялық шарттардың тұрақтылығын кепіл етеді. Инвесторларға берілген жеңілдіктер контрактіде көрсетілген мерзімге дейін сақталатындығы туралы заңда норма бар. Заң бойынша жеңілдіктер мен преференциялар әр инвестициялық жобада жеке тағайындалады, бірақ та олардың қолданылу мерзімі бес жылдан аспауы тиіс.

Егер де Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдары тарапынан инвесторларға қатысты Қазақстан Республикасы заң актілеріне сәйкес келмейтін актілер шығарылған болса, сондй - ақ осы органдардың лауазымды тұлғаларының заңсыз әрекеттерінің (әрекетсіздігінің) салдарынан инвесторлардың құқықтары мен мүдделеріне зиян келетін болса, онда Қазақстан Республикасының азаматтық заңдарына сәйкес инвестордың оған келтірілген зиянды толық өтеуге құқығы бар.

Халықаралық инвестициялық қызмет - шетелдік және шетелдік инвестицияларды инвестициялау бойынша субъектілердің практикалық әрекеттерінің жиынтығы. Инвестор инвестициялық қызметтің негізгі субъектісі болып табылатыны анық, ол инвестициялау туралы шешім қабылдайды. Халықаралық инвестициялық қызмет екі бағытта жүзеге асырылады: капиталды экспорттау және шетелдік инвестицияларды тарту.

**Шетелдік инвестицияларды тартудың маңызды көзі-
портфель инвестициялары.**

Кәсіпкерлік капиталдың негізі тікелей және портфельдік инвестициялар болып табылады. Тікелей инвестициялар инвесторға бақылауды немесе кәсіпорынның басқаруындағы оның қатысуын қамтамасыз ететін шетелдік кәсіпорындардың қорытындысы болып табылады. Тікелей инвестициялар - бұл бастапқы инвестициялар және қайта инвестициялау, сонымен қатар, олар тікелей инвестор мен филиалдар, еншілес және қауымдасқан компаниялар арасындағы қарыздар мен несиелер түрінде капиталдың барлық корпоративтік трансферттерін қамтиды.

Жеке шетелдік инвестициялардың негізгі мақсаты пайда табу немесе экономикалық тиімділікті арттыру мақсатында инвестициялық капиталдың шетелге ақша немесе тауар түрінде экспорты болып табылады.

Мемлекеттік шет елдік инвестициялардың негізгі мақсаты инвестиция салынатын экономиканы тұрақты дамыту үшін құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық жағдай жасау болып табылады.

Шетелдік инвестицияларды тарту қажеттілігі туындайды:

инвестициялармен, жаңа технологиямен және технологиямен қамтамасыз ету қажеттілігі;

бәсекеге қабілетті экономика құру және әлемдік нарықтарды игеру ниеті.

отандық инвестициялық ресурстардың шектеулері;

өз инвесторларының инвестициялық белсенділігі төмен;

**НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА
РАХМЕТ**